

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący)

SSN Adam Roch

SSN Paweł Kołodziejcki (sprawozdawca)

w sprawie **T. W.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. i art. 180a k.k.

w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 19 marca 2024 r.,

skargi obrońcy oskarżonego

na wyrok sądu odwoławczego – Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 11 września 2023 r., sygn. akt IV Ka 879/23,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Oświęcimiu

z dnia 28 lutego 2023 r., sygn. akt II K 468/22

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2. zarządza zwrot oskarżonemu T.W. opłaty od skargi w wysokości 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych.

[J.J.]

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Oświęcimiu wyrokiem z dnia 28 lutego 2023 r., sygn. akt II K 468/22 uniewinnił T.W. od popełnienia zarzucanego mu w akcie oskarżenia przestępstwa kwalifikowanego z art. 178a § 4 k.k. i art. 180a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Na skutek apelacji wywiedzionej na niekorzyść oskarżonego przez prokuratora, Sąd Okręgowy w Krakowie po jej rozpoznaniu, wyrokiem z dnia 11 września 2023 r., sygn. akt IV Ka 879/23, uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Oświęcimiu do ponownego rozpoznania.

Skargę na wyrok sądu odwoławczego wniósł obrońca oskarżonego. Zaskarżając go w całości podniósł zarzut obrazy przepisów postępowania, tj. art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k., polegającej na błędnym uznaniu, że materiał dowodowy pozwala na przyjęcie sprawstwa oskarżonego i tym samym jego skazanie, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku wobec jego kasatoryjnej treści. W uzasadnieniu tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia obrońca oskarżonego argumentował, że z jednej strony sąd odwoławczy doszedł do wniosku, że zgromadzony materiał dowodowy pozwala na skazanie T. W. , a z drugiej strony zalecił sądowi pierwszej instancji uzupełnienie materiału dowodowego (przesłuchanie świadków, zgromadzenie zapisu rozmowy telefonicznej K. W. , uzyskanie lepszej jakości nagrania monitoringu). Tym samym popadł w sprzeczność, albowiem konieczność uzupełnienia materiału dowodowego wyklucza możliwość kategorycznego ustalenia sprawstwa. Stąd też w świetle art. 454 § 1 k.p.k. winien był osobiście przeprowadzić wskazywane przez siebie dowody, aby stwierdzić czy rzeczywiście istnieją podstawy do skazania (s. 2 skargi). W konkluzji obrońca oskarżonego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga, mimo pewnych mankamentów, zwłaszcza w sferze formułowania zarzutu i niektórych argumentów przywoływanych na jego poparcie, mając na

uwadze całość zawartych w niej wywodów, okazała się zasadna i musiała skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku sądu odwoławczego i przekazaniem sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

W pierwszej kolejności godzi się przypomnieć, że w uchwale wydanej w składzie 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18 (OSNK 2018, nr 11, poz. 73) wskazano, że „możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego, umarzającego albo warunkowo umarzającego postępowanie karne i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określona w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy – w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) – stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k.”. Powyższe stanowisko jest powszechnie akceptowane w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. wyrok SN z dnia 25 września 2018 r., V KS 18/18, LEX nr 2565821; wyrok SN z dnia 13 sierpnia 2019 r., IV KS 28/19, LEX nr 3364018; wyrok SN z dnia 24 września 2019 r., III KS 23/19, LEX nr 3560364; wyrok SN z dnia 23 października 2019 r., III KS 31/19, LEX nr 3364140; postanowienie SN z dnia 28 października 2019 r., IV KS 47/19, LEX nr 3216858; wyrok SN z dnia 18 marca 2020 r., II KS 3/20, LEX nr 3221047; wyrok SN z dnia 13 maja 2020 r., I KS 3/20, LEX nr 3275694; postanowienie SN z dnia 24 czerwca 2020 r., III KS 10/20, LEX nr 3160784; postanowienie SN z dnia 10 grudnia 2020 r., III KS 17/20, LEX nr 3159878; postanowienie SN z dnia 2 lutego 2021 r., I KS 1/21, LEX nr 3168923; wyrok SN z dnia 21 kwietnia 2021 r., II KS 3/21, LEX nr 3215611; wyrok SN z dnia 22 kwietnia 2021 r., V KS 10/21, LEX nr 3229481; wyrok SN z dnia 28 października 2021 r., II KS 24/21, LEX nr 3325632; postanowienie SN z dnia 9 grudnia 2021 r., IV KS 63/21, LEX nr 3322058; postanowienie SN z dnia 21 kwietnia 2022 r., III KS 28/22, LEX nr 3419090; wyrok SN z dnia 17 maja 2022 r., II KS 6/22, LEX nr 3438512;

postanowienie SN z dnia 31 maja 2022 r., IV KS 11/22, LEX nr 3448470; postanowienie SN z dnia 8 czerwca 2022 r., I KS 19/22, LEX nr 3450324; wyrok SN z dnia 23 listopada 2022 r., III KS 70/22, LEX nr 3556160; wyrok SN z dnia 8 lutego 2023 r., III KS 2/23, LEX nr 3522758; wyrok SN z dnia 18 maja 2023 r., I KS 3/23, LEX nr 3567040; wyrok SN z dnia 30 maja 2023 r., I KS 8/23, LEX nr 3582547). W pełni podziela je również skład orzekający w niniejszej sprawie.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy zauważyć należy, że sąd *ad quem* dostrzegając braki w materiale dowodowym nie uzupełnił ich w toku postępowania odwoławczego i orzekł kasatoryjnie, tym samym przedwcześnie powołując się na regułę *ne peius* określoną w art. 454 § 1 k.p.k. Skoro bowiem w jego ocenie należało przeprowadzić dodatkowe czynności dowodowe w postaci przesłuchania świadków, pozyskania nagrania zgłoszenia telefonicznego przez K. W., czy też zmierzające do poprawy jakości nagrania z monitoringu, co zostało *expressis verbis* wyartykułowane zarówno w punkcie 3.1., jak i 5.3.2. uzasadnienia zaskarżonego wyroku, to oczywistym jest, że nie było jeszcze możliwe wyrażenie definitywnego poglądu o istnieniu podstaw do skazania T. W. . W takiej sytuacji twierdzenie sądu *ad quem*, iż „[m]ateriał dowodowy ze źródeł osobowych, pozyskany w toku postępowania przygotowawczego jak i sądowego z oczywistym pominięciem zeznań K. W. i A. W. , którzy skorzystali z przynależnego im prawa osoby bliskiej, pozwala na przyjęcie sprawstwa oskarżonego” traktować należy jedynie jako hipotetyczną możliwość skazania przy ponownym rozpoznaniu sprawy, co jak wskazano wyżej nie jest wystarczające do wydania wyroku kasatoryjnego w oparciu o przepis art. 454 § 1 k.p.k. Rację ma więc skarżący, że sąd odwoławczy w sposób nieuprawniony powołał się na aktualizację zakazu, o którym mowa w art. 454 § 1 k.p.k., dopuszczając się tym samym obrazy art. 437 § 2 k.p.k. Konieczne stało się zatem uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, w którym możliwe będzie przeprowadzenie wymaganych czynności dowodowych, a następnie podjęcie rozstrzygnięcia zgodnego z treścią art. 437 § 1 i 2 k.p.k. Procedując powtórnie, sąd ten będzie związany przedstawionymi zapatrywaniami prawnymi co do wykładni art. 454 § 1 k.p.k., zgodnie z art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.

Jedynie na marginesie zauważyć należy, że zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego ograniczony jest wyłącznie do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego (por. uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, nr 3, poz. 23). Natomiast niedopuszczalne jest, aby Sąd Najwyższy w trybie art. 539a k.p.k. badał naruszenie przez sąd drugiej instancji przepisów wyznaczających granice rozpoznania środka odwoławczego oraz granice możliwych następstw tego rozpoznania (*vide* uchwała SN z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 1/19, OSNKW 2019, nr 6, poz. 30), czy też merytoryczną prawidłowość przeprowadzonej kontroli odwoławczej w aspekcie uchybień podniesionych w apelacji, bądź zasadność uchybień stwierdzonych przez sąd drugiej instancji (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 28 stycznia 2022 r., sygn. II KS 29/21, LEX nr 3314955). Tym samym całkowicie bezprzedmiotowa na obecnym etapie postępowania jest polemika skarżącego z dokonaną przez sąd *ad quem* oceną zgromadzonego już w sprawie materiału dowodowego, oraz stwierdzoną zasadnością podjęcia dalszych czynności w odniesieniu do nagrań z monitoringu. To samo dotyczy wydania wyroku kasatoryjnego poza granicami zarzutu podniesionego w apelacji prokuratora.

Powyższe mankamenty skargi nie pozbawiają jej zasadności w kontekście sformułowanego zarzutu naruszenia art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. Jak bowiem wskazano wyżej, **w sytuacji, gdy na etapie drugoinstancyjnym nie dojdzie do przeprowadzenia wszystkich dowodów uznanych za istotne z punktu widzenia ustaleń faktycznych co do sprawstwa oskarżonego, to wydanie wyroku skazującego należy uznać jedynie za hipotetyczne, co nie skutkuje jeszcze aktualizacją zakazu, o którym mowa w art. 454 § 1 k.p.k.**

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku, zarządzając jednocześnie zwrot oskarżonemu uiszczonej przez niego opłaty od skargi, które to rozstrzygnięcie zapadło po myśli art. 527 § 4 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.

[J.J.]

[ał]

